

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Максименко Ю.Є. Боротьба з тероризмом в умовах інформатизації / Ю.Є. Максименко // Правові проблеми сучасності. – К. : Вид. Ліпкан О.С., 2013. – С. 48-50.
2. Світлична В.Ю. Інформаційна безпека: багатогранність сутності, види загроз та шляхи забезпечення / В.Ю. Світлична // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова / відп. ред. В. М. Бабаєв. – Харків : ХНУМГ, 2013. – Вип. 109. – С. 360-369.
3. Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років : Наказ МВС України № 275 від 16.03.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>.
4. Черноіваненко А.В. Інформаційне забезпечення підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень: теоретичний підхід до визначення поняття / А.В. Черноіваненко, В.В. Галуцько. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2009-I/doc/35.pdf>.
5. Коваль Р.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р.А. Коваль // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Магістр, 2006. – № 1 (113). – С. 223-226.
6. Фролова О.Г. Про сучасне інформаційно-методичне забезпечення управління в ОВС / О.Г. Фролова // Держава і право. – 2001. – Вип. 13. – С. 171-176.
7. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 12.10.2009 № 436 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>.
8. Кудінов В.А. Оцінка ефективності комплексної системи захисту інформації в системі оперативного інформування МВС України / В.А. Кудінов // Сучасна спеціальна техніка. – 2011. – № 1. – С. 91-96.
9. Сировой О.В. Кадрове забезпечення управління інформаційними ресурсами ОВС України / О.В. Сировой // Актуальні проблеми управління персоналом ОВС України. Матер. наук.-практ. конф. – Харків : НУВС, 2002. – С. 189-191.
10. Терещенко В.В. Проблеми та перспективи використання сучасних інформаційних технологій у правоохоронній діяльності / В.В. Терещенко, В.Л. Терещенко // Перша всеукраїнська наук.-практ. конференція «ІТ-Перспектива» 2014: Тези доповідей. – Кременчук : Кременч. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, 2014. – С. 11-14.

УДК 342-002.6:316.752.4

ЄВРАЗІЙСЬКА ТЕОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ РОСІЇ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЦЬОЇ ТЕОРІЇ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВІЙНАМ ПРОТИ УКРАЇНИ

THE EURASIAN THEORY OF THE ORIGIN OF RUSSIA AND THE PRACTICAL SIGNIFICANCE OF THIS THEORY IN COUNTERING RUSSIAN INFORMATION WARS AGAINST UKRAINE

Юриньць Ю.Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного та адміністративного права

Навчально-наукового Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

Розглядається система поглядів провідних учених, авторитетних діячів та експертів щодо обґрунтування євразійської теорії походження Росії та практичне значення цієї теорії у протидії російським інформаційним війнам проти України. На цій підставі наголошується на історичних та цивілізаційних відмінностях Росії – азійської країни, спадкоємця деспотичного Московського царства та Російської імперії – та України – спадкоємця демократичних європейських традицій Київської Русі.

Ключові слова: інформаційна війна, інформаційна безпека, євразійська теорія походження Росії, Золота Орда, Київська Русь, цивілізаційний вибір.

Рассматривается система взглядов ведущих ученых, авторитетных деятелей и экспертов относительно обоснования евразийской теории происхождения России и практическое значение этой теории в противодействии российским информационным войнам против Украины. На этом основании подчеркиваются исторические и цивилизационные различия между Россией – азиатской страной, наследником деспотического Московского царства и Российской империи – и Украиной – наследником демократических европейских традиций Киевской Руси.

Ключевые слова: информационная война, информационная безопасность, евразийская теория происхождения России, Золотая Орда, Киевская Русь, цивилизационный выбор.

The system of views of leading scientists, authoritative figures and experts on the justification of the Eurasian theory of Russia's origin and the practical significance of this theory in countering Russian information wars against Ukraine are considered. On this basis, the historical and civilizational differences between Russia, the Asian country, the descendant of the despotic Muscovite Empire and the Russian Empire, and Ukraine, the heir to the democratic European traditions of Kievan Rus.

Key words: information war, information security, Eurasian theory of Russia's origin, Golden Horde, Kievan Rus, civilizational choice.

Постановка проблеми. Євразійська теорія походження Росії сама по собі не є екзотичною – її прихильниками були такі авторитетні діячі, як К. Маркс [1] (до речі, попри офіційне обожнювання К. Маркса у СРСР, його робота [1] була забороненою, оскільки не вписувалася в офіційну радянсько-російську історіографію щодо України), М.М. Карамзін, П.М. Савицький, Г.В. Вернадський, Л.М. Гумільов, М.І. Костомаров [2], О.М. Субтельний [3] та ін. Однак практичне значення цієї теорії у протидії російській інформаційній війні проти України почало усвідомлювати-

ся тільки після агресії Російської Федерації (РФ) проти нашої країни, при цьому це усвідомлення отримало найбільшої гостроти як раз у РФ. Так, російський антиукраїнський «експерт» І. Матвєєв зазначає: «Мало хто знає, що в інформаційній війні, яка була розгорнута США на українській території, однією з основних цілей є навіювання українському населенню тези про те, що справжньою Руссю є не Росія, а Україна, Росія лише нахабно привласнила собі право бути спадкоємицею Русі. Безсумнівно, що такий хід у поєднанні з повсюдними звинуваченнями Росії

№ п/п	Автор	Зміст, джерело
1.	Йоганн Корб, австрійський дипломат (1698 р.)	Увесь московський народ більш схильний до рабства, ніж користується свободою, усі москвитяни, якого б вони не були звання, без найменшої поваги до їх особистості знаходяться під гнітом жорстокого рабства... Його (<i>Царя московського – Ю.Ю.</i>) самодержавство ніякими межами, ніякими законами не обмежене http://www.sedmitza.ru/lib/text/439284/
2.	Іоанн Барклай, мандрівник (1582 – 1621 pp.)	Цей (<i>московський – Ю.Ю.</i>) народ, створений для рабства, ненавидить навіть тінь вольності http://www.sedmitza.ru/lib/text/439284/
3.	В.О. Ключевський, російський історик	Властиві європейським народам ідеї права, свободи, справедливості у Росії завжди були розкішню розуму, доступною небагатьом головам, як дорогий французький каптан або перука були доступні небагатьом кишням [16, с. 424]
4.	М.І. Костомаров, російсько-український історик, професор	На сході особиста свобода звужувалася і, нарешті, знищилася. Вічові начала колись і там існували і проявлялися... Православ'я внесло до нас ідею монархізму, освячення влади згори, оточило поняття про неї променями верховного міроправління [14]
5.	В.О. Маклаков, державний діяч Російської імперії	Головний порушник законності у нас – сама влада, її представники. Беззаконня влади складає головну, самотню рису російської державності [17, с. 112]
6.	М.Є. Салтиков-Шедрин, Російський письменник	Нав'язані російському суспільству закони завжди слугували лише засобом здійснення, реалізації влади, а не її обмеження. Ніколи у Росії право не ставилося над владою, не пов'язувало дії уряду, його чиновників. Не дивно, що таке право не користувалося авторитетом у народі, який, якщо і дотримувався окремих законів, то тільки зі страху бути покараним [18, с. 240; 361]
7.	Г.В. Вернадський, російський та американський історик	Монгольський період – одна з найбільш значущих епох в усій російській історії. Монголи володарювали по всій Русі близько століття, і навіть після обмеження їх влади у Західній Русі у середині XIV ст. вони продовжували здійснювати контроль над Східною Руссю, хоча і у більш м'якій формі, ще сторіччя. Це був період глибоких змін в усьому політичному і соціальному устрої країни, особливо Східної Русі. Прямо чи опосередковано монгольська навала сприяла падінню політичних інститутів Київського періоду і зростанню абсолютизму і кріпосництва... [19]
8.	К. Маркс, автор теорії наукового комунізму	Колискою Московії було криваве болото монгольського рабства, а не сувора слава епохи норманів. А сучасна (<i>1856-1857 pp. – Ю.Ю.</i>) Росія є не що інше, як повністю змінена Московія... [1]
9.	В.І. Ленін	Не переймати... старе, буржуазне поняття про цивільне право, а створювати нове... застосовувати не <i>corpus juris romanum</i> (<i>звід римського права – Ю.Ю.</i>) до «цивільних правовідносин», а нашу революційну правосвідомість; показувати систематично, завзято, наполегливо на ряді зразкових процесів, як це треба робити з розумом і енергією; через партію шельмувати і виганяти тих членів ревтрибуналів і нарсуддів, котрі не вчать цьому і не хочуть зрозуміти цього [20, с. 398]
10.	О. Субтельний, автор першого українського підручника з української історії нерадянського штибу	Необхідно також наголосити на ще одному аспекті тієї ролі, яку відіграли на Україні Литовський статут зокрема та станова система загалом. Обидва вони справили великий вплив на визнання українцями цінності таких понять, як установлені та гарантовані законом права. А усвідомлення цього пов'язувало українців із західною політичною й правовою думкою. Інший продукт Київської Русі – Московія, навпаки, у результаті століть монголо-татарського панування не мала можливостей познайомитися з принципами західної законності [3]
11.	С.С. Беляков, дослідник життя і творчості Л.М. Гумільова	Влада великого князя московського занадто нагадувала владу великого хана, а порядки у Московській Русі мало походили на порядки давньоруських вічових міст, де князь не був самодержцем, а усього лише посадовою особою, нерідко виборною. Символічно, що облямована хутром золота шапка, якою до XVIII ст. вінчали російських царів... була виготовлена ювелірами Бухари, Самарканда або Казані десь на рубежі XIII-XIV ст.ст. [2, с. 660]
12.	Р. Донік, відомий український волонтер	У росіян й українців навіть психологія війни різна. У них – ординська, і усі підлості доцільні з їхньої точки зору. А ми воюємо за книжками – з героями, білим плащем, благородством. Вони воюють на результат будь-якою ціною http://obozrevatel.com/society/29304-roman-donik-eta-vojna-u-nas-ne-poslednyaya--no-myi-obrechenyi-na-uspeh.htm
13.	А. Курков, український письменник	Між Україною та Росією є найважливіша межа – не географічна, а ментальна. У нас ментальність індивідуалістична, егоїстична, європейська, а у них – колективістська, імперська, масова http://apostrophe.com.ua/article/society/culture/2016-01-19/pisatel-andrey-kurkov-pochti-v-kajdom-ukraintse-sidit-malenkiy-yanukovich/2980

14.	А. Булгаров, публіцист	Московське князівство, а пізніше царство, повністю перебувало у підпорядкуванні Золотої Орди та її спадкоємців. А значить, життя на Московії нічим не відрізнялося від Казанського, Астраханського або Сибірського Царства. Московська знать воліла одягу східного, на всіх офіційних прийомах носили арабські тюрбани і криві шаблі. Та й прості люди ходили у східних одягах, а жінок взагалі тримали під замком... Хроніки кажуть, церква у Московії була жорстокою і авторитарної, це кардинально відрізняло її від демократичної християнської релігії, поширеної у Київській Русі до монголо-татарської навали http://nr2.com.ua/blogs/Andrey_Bulgarov/Moskovity-ne-hristiane-islamskiy-polumesyac-na-rossiyskih-krestah-112556.html
15.	С.Г. Кара-Мурза, професор, теоретик науки, соціолог, політолог, публіцист	Держава і право у Росії не є такими, що будуються на принципах, притаманних сучасній державі «західного» типу і цивільного суспільства. За своїм типом російська держава і у часи Російської імперії, і у радянський період чітко відносилася до категорії держав традиційного суспільства, тобто була державою «незахідного» типу... [21, с. 38] ... слова «правова держава» житель Росії сприймає зовсім не так, як на Заході. Там мається на увазі саме ліберальна держава, що надає безумовний пріоритет правам індивіда. А у повсякденній свідомості Росії вважається, що правова держава – це те, яка суворо дотримується встановлених і відомих всім норм... [21, с. 80]
16.	О.Р. Гуліна,	Зневажливе ставлення у Росії до права, принаймні у його європейському розумінні, йде у глиб століть [22]
17.	Л. Швецова, російський політолог	Війна з Україною, яка прагне до правової держави, вже самим цим фактом штовхає Росію у «неправовий табір» і у табір світових ізгоїв. Україна змусила Руську систему скинути маску європейськості, і світ побачив огидний оскал http://nr2.com.ua/blogs/Andrey_Bulgarov/Moskovity-ne-hristiane-islamskiy-polumesyac-na-rossiyskih-krestah-112556.html
18.	О. Невзоров, російський публіцист	[Російська] влада заправляла цю народну машину правдою, правом, справедливістю, чесністю, законами. – Не їде! У дев'яності були роки свободи, навіть у 2000-му було щось схоже на свободу преси, свободу маніфестацій, людські права і повагу – на все, що так чуже Росії. А налили у бензобак знайому суміш з шовінізму, мракобісся, імперськості, злоби – і все, покотилася, поїхала! Звичайно, влада буде заправляти машину тим, на чому вона їде http://obozrevatel.com/blogs/40527-bezumtsev-net-v-kremle-oni-pragmatiki.htm
19.	В. Єрофєєв, російський письменник	... мова йде про дуже архаїчні російські поняття... Україні потрібно комплексно і глибоко проаналізувати архаїчну російську свідомість. Не варто підходити до неї легковажно: мовляв, у Росії всі збожеволіли... справа не у Путіні, а саме в архаїчній свідомості російського населення. Без розуміння цього Україна приречена, як Дон Кіхот, боротися з вітряними млинами і багато програти http://www.facenews.ua/articles/2014/251923/
20.	М. Строева, російська журналістка	Українці і росіяни – два дуже різних народи. А той негатив, який існує в обох державах має коріння у радянській ментальності... І все загальне, що є негативне, – воно родом з Радянського Союзу... Піде Україна від цього – і все, цей діагноз буде знятий раз і назавжди http://www.charter97.org/ru/news/2014/10/20/121714/
21.	А. Бабченко, російський журналіст	За всю історію Росії я можу згадати тільки два роки, коли ця країна була вільною європейською державою – з 1991-го по 1993-й. Ну, ще вісім місяців з лютого по жовтень 1917-го. Весь інший час конструкція цієї країни незмінна – диктатор на троні, що веде імперські війни направо і наліво, і «хороший» (але поневолений і мовчазний) народ внизу. Який у цих війнах і бере участь... Переважна більшість населення Росії – носії імперської свідомості. Це факт http://obozrevatel.com/blogs/07498-nebritoe-murlo-s-plyushevoj-obezyankoj.htm
22.	В. Шендерович, російський письменник	Україна не Росія у тому сенсі, що Україна – антиімперська країна... Імперія для українців – це щось свідомо вороже, будь-яка – польська, австро-угорська, російська, німецька. Це для них щось вороже. Росіяни надзвичайно інфіковані імперською ідеєю https://www.charter97.org/ru/news/2016/5/25/205908/
23.	А.А. Піонтковський, російський журналіст, політичний діяч	Війна, нав'язана Кремлем Україні, – це не територіальна суперечка про Крим або про Донецьк і не етнічний конфлікт. Це вирішальне світоглядне зіткнення спадкоємців Київської Русі і спадкоємців Золотої Орди, в якому ординці виявилися приречені http://obozrevatel.com/blogs/17405-gibridnaya-kapitulyatsiya.htm
24.	М. Веллер, письменник, філософ	Ніколи Росія не буде демократичною правовою державою. Тисяча років історії не дає підстав для прекраснодушних ілюзій http://echo.msk.ru/blog/weller_michael/1422560-echo/
25.	О. Широпаєв, російський публіцист, опозиційний діяч	[Росія] ніколи не стане європейською і демократичною. Як би не прикривалася Росія флером європеїзму, вона завжди буде нести у собі зло тиранії і агресії, дику степ... Народ знову хоче любити Сталіна і святкувати 9 травня... http://argumentua.com/stati/rossiya-tma-rodina

в усіх бідах України може стати досить привабливою ідеологією для українських збройних формувань...» [4]. За таких умов завданням українських учених є забезпечення якнайскорішого усвідомлення цієї ідеології, неприємної для супротивника, як в Україні, так і у світі, – адже, як зазначає український політтехнолог Т. Березовець, «війна за історичну спадщину та символи і є найголовніша війна» [5]. Зокрема, практичне використання євразійської теорії походження Росії дозволяє теоретично обґрунтувати відмежування історичних та цивілізаційних шляхів України та Росії, європейський вибір нашої країни.

Варто зазначити, що таке відмежування має не тільки цивілізаційне, але й безпекове значення. Так, посол України в Австрії О. Щерба повідомляє: «Австрійці сприймають Україну як «задвірки» Росії... І це велика проблема <...> Малодушні мислять так: а чому ми маємо заважати Росії наводити лад у своїй зоні впливу?» [6]. Професор В. Василенко, колишній представник України у Раді ООН з прав людини, наголошує: «Політики на Заході вважають, що Україна завжди входила до складу Росії. Тому Путін має повне право знову підпорядкувати Україну своїм інтересам. Саме цим обумовлені відносно м'які санкції проти Росії. У США досі вважають Росію нормальною країною, а Путіна – адекватним лідером, який просто хоче знову підкорити собі бунтівного сусіда...» [7]. Таким чином, теоретичні уявлення про історичну та цивілізаційну єдність/розрізнення України та Росії переростають у практичні проблеми безпеки України.

Стан опрацювання. Агресія РФ проти України, суттєвою складовою якої виявилася так звана «інформаційна війна», поставила перед Україною нові виклики у сфері інформаційної безпеки, до яких Україна виявилася неготовою [8, с. 137]. Як зазначається у статті [9], основними напрямками державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері, зокрема, є: забезпечення інформаційного суверенітету України; наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору *достовірною інформацією* про Україну; вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та ін. [9, с. 141]. У статті [10] наголошується, що в умовах глобальної і тотальної інформатизації, коли суспільство стало залежним від інформаційних систем, політичні і військові еліти стали застосовувати віртуальний вплив на людей, приховано, а інколи й відкрито, маніпулюючи суспільною свідомістю; як показує сьогоднішня інформаційна зброя є значно ефективнішою за традиційну зброю [10, с. 189]. У статті [11] звертається увага на зростання кількості загроз національній безпеці в інформаційній сфері (зокрема, виникнення нових загроз, пов'язаних із використанням сучасних інформаційних технологій впливу на свідомість громадян), що вимагає вироблення адекватного адміністративно-правового механізму протидії їм, їх усунення або мінімізації їх негативних наслідків [11, с. 30]. У ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» одною з основних реальних та потенційних загроз національній безпеці України, стабільності у суспільстві в інформаційній сфері визнане, зокрема, намагання маніпулювати суспільною свідомістю. Натомість, у період, що передував російській агресії, усі ці загрози практично не враховувалися. Як зазначає І.М. Сопілко, у цей період українську наукову громаду спіткав тривожний синдром «епохального гуманізму», через що дослідники, які проявляли значний інтерес до правових проблем регулювання саме безпекових питань, фактично були піддані остракізму [12, с. 76].

Одним із напрямків інформаційної війни, зокрема, у сфері маніпулювання суспільною свідомістю, є переписування історії, підгонка її під потреби поточної доцільності агресора [5]. Стосовно України це робиться з метою позбавити її своєї власної історії, відмінної від історії Росії, продовжувати експлуатувати тези про «спільну історію»

та «єдиний народ». Одним з перших усвідомив небезпеку такого стану справ для становища України у світі Президент України (1994–2004 рр.) Л.Д. Кучма, який вказував на необхідність та обґрунтованість впровадження у політику і право України принципу «Україна – не Росія», наголошував, що «потрібно і корисно констатувати, нагадувати і роз'яснювати, що Україна – не продовження і не філія Росії, і взагалі не Росія» (однойменна книга [13]). Натомість, на даний момент у світі склалася певна історична наукова і культурна спадщина, яка підтверджує такий підхід, але яка досить мало відома у світі або спеціально замовчується. Так, системно питання різності українців та росіян дослідив російсько-український історик і громадський діяч професор М.І. Костомаров. У роботі [14], яка була замислена як спроба розповісти про схожість українців і московитів [15], ця спроба пов'язати протилежні як за духом, так і за походженням народи до бажаного результату не привела, і замість того щоб підтвердити популярний тоді і зараз міф про схожість і братерство російського та українського народів, він його остаточно розвіяв. Вчений зазначив (мовою оригіналу): «Итак те, которые говорили: русская народность, и понимали под нею что-то единственное, самосущее, ошибались; они должны были говорить: русские народности. Оказывается, что русская народность не одна; их две...». Як зазначає О. Чеславський, М.І. Костомаров своєю книгою зруйнував стійкий стереотип, який сотні років створювався російськими ідеологами про єдинокровне слов'янське походження московитів і українців, міф про схожість ординців московитів-росіян і українців-русів [15]. М.І. Костомаров наголошував на неприродності об'єднання цих двох народів: «...Южная Русь, облекшись в форму Казачества, – форму, зародившуюся собственно в древности, – искала федерации в соединении с Московиею, где уже давно не стало начал этой древней федерации» [14, с. 49].

Однак думка одного, хоча і авторитетного вченого, не є абсолютно переконливою у відповідних суперечках. Натомість на даний момент склалася система джерел – історичних пам'яток, державно-правових досліджень, висновків експертів – щодо євразійської сутності Московії та її наступників та її відмінностей від Європи (європейського менталітету).

Тому **метою** даної статті визначне здійснення узагальнення та систематизації цих джерел.

Викладення основного матеріалу. У таблиці 1 систематизовані думки та тези політиків, вчених та експертів про цивілізаційне протистояння Росії як продукту монголо-татарського панування та Київської Русі як частини Європи. Їх узагальнення дозволяє прийти до такого:

– держава і право Московії та її нащадків (царської та більшовицької Росії) склалися під сильним впливом Золотої Орди (рядки 7, 8, 10, 11, 14), а відтак є типово закритими (східними або азійськими) моделями, що визначає беззаконня та свавілля влади (рядки 1, 5, 6, 14, 16) та радикально відрізняє її від європейських (відкритих, демократичних) моделей (рядки 3, 7, 9, 10, 15, 16, 21, 23, 24, 25);

– підтверджується негативна роль російського православ'я у ствердженні авторитаризму та беззаконня [23, 24], однак російське православ'я не просто віддалалося від європейського християнства, але й сприйняло звичаї та жорстокості ісламу (рядок 14), що кардинально відрізняло її від демократичної християнської релігії, поширеної у Київській Русі до монголо-татарської навали;

– для Московії та її нащадків характерні нехтування правами підданих (громадян) та особиста несвобода, при цьому російський народ насолоджується цією несвободою і агресивно налаштований проти тих, хто цю несвободу заперечує (рядки 1, 2, 3, 4, 10, 14, 21), у тому числі нав'язує цей дискурс несвободи власній владі (рядки 2, 18, 19, 23). Дуже характерним з цього приводу є зауваження О. Невзорова (рядок 18): «[Російська] влада заправляла

цю народну машину правдою, правом, справедливістю, чесністю, законами. – Не їде!», що свідчить про постійну загребуваність «твердої руки» та ненависті до демократичного управління;

– для Росії та її нащадків характерне агресивне несприйняття європейської демократичної традиції, характерні відмінності від неї у внутрішньому житті Росії (рядки 3, 7, 9, 15, 17, 21) та відмінності від Київської Русі – України, яка формувалася під впливом європейських правових та культурних традицій (рядки 10, 12, 13, 14, 17, 20, 22, 23). Наскільки не сприймалися російським царизмом західні ідеї прав людини і обмеження владної сваволі, свідчить зауваження Катерини II на книгу О.М. Радищева «Подорож з Петербургу до Москви» (мовою оригіналу): «Намерение сей книги на каждом листе видно: сочинитель оной наполнен и заражен французским заблуждением, ищет всячески и выискивает все возможное к умалению почтения к власти и властям, к приведению народа в негодование противу начальников и начальства...» [25, с. 314];

– сучасна Росія повністю успадкувала від своїх історичних попередників традиції авторитаризму, беззаконня, агресивної несвободи (рядки 9, 10, 15, 21, 24, 25): «за своїм типом російська держава і у часи Російської імперії, і у радянський період чітко відносилася до категорії держав традиційного суспільства, тобто була державою «незахідного» типу» (рядок 15); «за всю історію Росії я можу згадати тільки два роки, коли ця країна була вільною європейською державою» (рядок 21). Саме ця історична спадщина визначає відокремленість України від Росії. Зо-

крема, спростовуючи застосовність до українців жарту «у голові ми європейці, а у душі – азіати», проф. В.К. Забігайло зазначав, що подібне роздвоєння не спостерігається, як правило, в Україні навіть на повсякденному рівні [26, с. 232].

При цьому українська наука не може стояти осторонь від вивчення ментальних та правових особливостей Росії. Як зазначає російський письменник В. Єрофєєв, «Україні потрібно комплексно і глибоко проаналізувати архаїчну російську свідомість. Не варто підходити до неї легковажно: мовляв, у Росії всі збожеволіли... справа не у Путіні, а саме в архаїчній свідомості російського населення. Без розуміння цього Україна приречена, як Дон Кіхот, боротися з витряними млинами і багато програти» (рядок 19).

Висновки. Євразійська теорія походження Росії підтверджується свідченнями сучасників, висновками авторитетних учених, політиків та експертів, а також поточною політичною та юридичною практикою. Сучасна Росія повністю успадкувала від своїх історичних попередників традиції авторитаризму, беззаконня, агресивної несвободи. На відміну від Росії, Україна насправді є спадкоємицею Київської Русі, її демократичних європейських політичних і правових традицій. Протилежність ментальних та цивілізаційних характеристик виключає ефективну федерацію цих країн і народів, як на це звертав увагу ще М.І. Костомаров. Зазначені висновки дають суттєві аргументи в інформаційній війні РФ проти України відносно правомірності відновлення власної історії України, її історичного та цивілізаційного європейського вибору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Маркс К. Разоблачения дипломатической истории XVIII века / К. Маркс // Скепсис [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://scepsis.net/library/print/id_878.html
2. Беляков С.С. Гумилев – сын Гумилева. Биография Льва Гумилева / С.С. Беляков. – М. : Астрель, 2013. – 800 с.
3. Субтельний О. Україна: Історія : [навч. посіб.] / О. Субтельний. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Либідь, 1993. – 720 с.
4. Матвеев И. История учит лишь тому, что она ничему не учит... / И. Матвеев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zri-v-koren.ru/istoriya-uchit-lish-tomu-chto-ona-nichemu-ne-uchit/>
5. Березовец Т. Война за историю: проиграть у нас нет права / Т. Березовец // Обозреватель [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.obozrevatel.com/society/18974-proigrat-u-nas-net-prava.htm>
6. Середній австрієць не завжди орієнтується, яка різниця між Україною та Росією // Інтерв'ю посла О. Щерби 10.07.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavcom.ua/news/ukrajinsky-posol-seredniy-avstrijec-ne-zavzhdi-orijentujetsya-yaka-riznicya-mizh-ukrajinoyu-ta-rosijeyu-360888.html>
7. Украина – это часть России – почему США не хотят вмешиваться // Інтерв'ю посла В. Василенко 26.03.2016 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://kriminal.tv/news/ukraina_eto_chast_rossii_pochemu_ssha_ne_hotjat_vmeshivatsja.html
8. Горбань Ю.О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення / Ю.О. Горбань // Вісник НАДУ. – 2015. – № 1. – С. 136-141.
9. Бригінець О.О. Правове забезпечення інформаційної безпеки держави як окремого елемента економічної безпеки держави / О.О. Бригінець // Порівняльно-аналітичне право : Електронне наукове фахове видання. – 2016. – № 4. – С. 140-142.
10. Трофименко О.Г. Еволюція поглядів на інформаційні війни в епоху інформаційного суспільства / О.Г. Трофименко, Я.В. Дубовой // Порівняльно-аналітичне право : Електронне наукове фахове видання. – 2017. – № 1. – С. 189-192.
11. Негодченко В.О. Сучасний підхід до класифікації принципів державної інформаційної політики України / В.О. Негодченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2017. – № 25. – С. 30-34.
12. Сопілко І.М. Роль Закону України «Про основи національної безпеки України» в реалізації державної інформаційної політики України / І.М. Сопілко // Юридичний науковий електронний журнал : Електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 2. – С. 75-78.
13. Кучма Л.Д. Украина – не Россия / Л.Д. Кучма. – М. : Время, 2003. – 489 с.
14. Костомаров Н. Две русские народности / Н. Костомаров // Основа. – СПб., 1861. – № 3. – С. 33-80. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://litopys.org.ua/kostomar/kos38.htm>
15. Чеславський О. Миф о братстве украинского и московского народа / О. Чеславський // Обозреватель [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://obozrevatel.com/blogs/23964-mif-o-bratstve-ukrainskogo-i-moskovskogo-naroda.htm>
16. Ключевский В.О. Сочинения в 9-ти т. / В.О. Ключевский. – Т. 9. Материалы разных лет. – М. : Мысль, 1990. – 525 с.
17. Мучник А.Г. Философия достоинства, свободы и прав человека / А.Г. Мучник. – К. : Парламентское издательство, 2009. – 672 с.
18. Бабкин В.Д. Народ и власть: Опыт системного исследования воззрений М.Е. Салтыкова-Щедрина / В.Д. Бабкин, В.Н. Селиванов // Академия правовых наук Украины; Институт частного права и предпринимательства. – К. : Манускрипт, 1996. – 448 с.
19. Вернадский Г.В. Монголы и Русь / Г.В. Вернадский ; пер. с англ. Е.П. Беренштейн, Б.Л. Губман, О.В. Строганова. – Тверь : ЛЕАН, 1997. – 476 с.
20. Ленин В.И. О задачах наркомюста в условиях новой экономической политики / В.И. Ленин Полн. собр. соч. : В 55 т. – М. : 1958-1965. – Т. 44. – С. 396-400.
21. Кара-Мурза С.Г. Россия и Запад: Парадигмы цивилизаций / С.Г. Кара-Мурза. – М. : Академический Проект; Культура, 2011. – 232 с.
22. Гулина О.Р. Феномен нигилизма в правосознании русского народа / О.Р. Гулина // Экстремизм.ru [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ekstremizm.ru/biblioteka/item/184-fenomen-nigilizma>
23. Кантор В.К. Русское православие в имперском контексте: конфликты и противоречия / В.К. Кантор // Вопросы философии». – 2003. – № 7. – С. 3-22.
24. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : АСТ, 2003. – 603 с.
25. Леонтьева Г.А. Практикум по истории России XVIII века : [учебное пособие] / Г.А. Леонтьева, А.П. Синелобов. – М. : МПГУ, 2013. – 338 с.
26. Забігайло В. Європейське право: міфічний постулат чи об'єктивний орієнтир розвитку законодавства України / В. Забігайло // Український часопис міжнародного права. – 2001. – № 1. – С. 61-64.